

De raadplegingen van het EESC over de toekomst van Europa

Europees Economisch en Sociaal Comité

De raadplegingen van het EESC over de toekomst van Europa

Overhandiging van de resultaten van de nationale raadplegingen aan de voorzitter van de Europese Commissie door de voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité tijdens de zitting van 21 september 2017.

Wat is het “Witboek over de toekomst van Europa”?

Het Witboek over de toekomst van Europa, dat werd aangekondigd in de State of the Union van 2016, is een initiatief van de Europese Commissie ter gelegenheid van de Top van Rome van 25 maart 2017, waar de zestigste verjaardag van de Verdragen van Rome werd gevierd. Tijdens deze Top werd de balans opgemaakt van de resultaten die de Europese Unie (EU) in de afgelopen zes decennia heeft bereikt en werd vooruitgeblikt op de toekomst.

In het Witboek beschrijft de voorzitter van de Europese Commissie welke grote uitdagingen de EU in de komende tien jaar te wachten staan en welke kansen zich zullen voordoen. Er worden vijf scenario's geschetst voor de koers die de Unie in de periode tot 2025 zou kunnen varen, afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt om deze uitdagingen het hoofd te bieden en deze kansen te grijpen.

- scenario 1: “op dezelfde voet doorgaan”;
- scenario 2: “de interne markt en niets meer”;
- scenario 3: “wie meer wil, doet meer”;
- scenario 4: “minder doen, maar efficiënter”;
- scenario 5: “meer samen doen”.

Na het Witboek volgden discussienota's over onderwerpen als de sociale dimensie van Europa, globalisering, verdieping van de economische en monetaire unie, de toekomst van de defensie van de Unie en de toekomst van de financiën van de EU.

De debatten in Brussel en in de lidstaten zouden moeten leiden tot het gezamenlijk opstellen van een “plan, een visie en een koers voor de toekomst”, die aan de burger kunnen worden gepresenteerd in de aanloop naar de Europese verkiezingen in juni 2019. Met het Witboek wordt in feite het startschot gegeven voor een relatief brede maatschappelijke discussie op decentraal niveau waarin de Europeanen zich beraden over hun toekomst. Om het

debat aan te zwengelen stelt de Europese Commissie namelijk voor een reeks “debatten over de toekomst van Europa” te organiseren in nationale parlementen, steden en regio’s in de hele EU, waarbij het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Europees Comité van de Regio’s moeten worden betrokken.

De rol van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)

Op 4 april 2017 ontving de voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité, Georges Dassis, van de voorzitter van de Europese Commissie, Jean-Claude Juncker, een verzoek om een verkennend advies. Het EESC werd verzocht de ideeën en prioriteiten van het Europees maatschappelijk middenveld voor de toekomstige ontwikkeling van de Unie in kaart te brengen.

Met het oog hierop koos het EESC voor een raadpleging “aan de bron”. Het is immers van groot belang dat het maatschappelijk middenveld in de lidstaten wordt gehoord, en niet zozeer hun vertegenwoordigers in Brussel. Met een dergelijke raadpleging wordt dit doel bereikt. Het EESC wil er ook voor zorgen dat de verschillende geledingen van het Europees maatschappelijk middenveld evenwichtig vertegenwoordigd zijn. De raadplegingen, die werden geleid door drie EESC-leden, hadden tot doel de participatie van belanghebbenden te bevorderen in een vorm die aansluit bij de nationale cultuur (workshops, conferenties).

Tussen 4 mei en 9 juni 2017 vonden in de lidstaten 27 nationale raadplegingen plaats en namen 1 003 vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld deel aan de debatten. Van deze nationale debatten zijn verslagen opgesteld en verstuurd naar met name de voorzitter van de Europese Commissie en de parlementsleden die aanwezig waren tijdens de interparlementaire vergadering van 11 oktober 2017 over het thema “De toekomst van Europa”.

De resolutie van het EESC over het **Witboek van de Commissie over de toekomst van**

Europa en andere zaken werd aangenomen tijdens de zitting van 6 juli 2017.

Alle documenten zijn beschikbaar voor het publiek (<http://www.eesc.europa.eu/fr/policies/in-focus/future-europe>).

De 25 nationale raadplegingen

Het EESC heeft in 27 lidstaten raadplegingen georganiseerd: Duitsland (DE), Oostenrijk (AT), België (BE), Bulgarije (BU), Cyprus (CY), Kroatië (HR), Denemarken (DK), Spanje (ES), Estland (EE), Finland (FI), Frankrijk (FR), Griekenland (EL), Hongarije (HU), Ierland (IE), Italië (IT), Letland (LV), Litouwen (LT), Luxemburg (LU), Malta (MT), Nederland (NL), Polen (PL), Portugal (PT), Tsjechische Republiek (CZ), Roemenië (RO), Slovenië (SI), Slowakije (SK), Zweden (SE).

De antwoorden op de vragen die het EESC had voorbereid voor deze raadplegingen hebben concrete informatie opgeleverd.

1. Welke van de vijf in het witboek beschreven scenario’s past volgens u het beste bij de interne en externe uitdagingen waar de EU voor staat, en waarom?

Het Europees maatschappelijk middenveld heeft ervaringskennis waar het gaat om de uitdagingen waarmee de Europese Unie wordt geconfronteerd. Hoewel alle betrokkenen in het algemeen wel achter de methode staan die de Commissie heeft gekozen om antwoord te krijgen op een existentiële vraag, is het maatschappelijk middenveld niet onverdeeld enthousiast over de vijf voorgestelde scenario’s. In veel lidstaten (DE, CY, DK, EE, FI, HU, IE, IT, LV, LU, NL, SI, SE) overheerst terughoudendheid. Er zijn echter drie scenario’s die zowel belangstelling wekken als discussie oproepen: “wie meer wil, doet meer” (scenario 3), “minder doen, maar efficiënter” (scenario 4) en “meer samen doen” (scenario 5). De scenario’s “op dezelfde voet doorgaan” (scenario 1) en “de interne markt en niets meer” (scenario 2) krijgen weinig steun of worden niet wenselijk geacht (NL, PL).

Wanneer we de scenario's afzonderlijk bekijken, dan zien we dat scenario 3 door een aantal landen (CY, DK, ES, EE, FI) goed wordt beoordeeld als een realistisch of noodzakelijk scenario. Scenario 4 spreekt bepaalde landen aan (DK, CY, EE), maar lijkt in het algemeen niet coherent genoeg om serieus te worden overwogen. Scenario 5 is de meest besproken optie, maar wordt niet door iedereen als realistisch beschouwd (BE, BG, CY, FI, PL). Wel roept dit scenario meer enthousiasme op (EL, ES, LV, LT, RO) omdat het streeft naar de meest uitontwikkelde versie van de EU.

2. Is een ander, niet beschreven scenario mogelijk en zou dat de voorkeur verdienen? Zo ja, waarom? Hoe vindt u dat het vertrouwen in de EU kan worden bevorderd?

De scenario's die door het maatschappelijk middenveld worden voorgesteld, lijken de verwachtingen op het gebied van Europese integratie in te lossen. Zij omvatten zowel de beginselen als de beleidsinstrumenten voor een eventueel alternatief scenario. Enerzijds herinneren waarden als sociale rechtvaardigheid, de ontwikkeling van een Europese identiteit, humanisme, wederkerigheid (CY, EL, FR, SE) of duurzaamheid (HR, HU) aan de beginselen die aan het Europese project ten grondslag liggen. Anderzijds worden met de beleidsinstrumenten voor verdieping van de interne markt (BG, NL, CZ), de monetaire unie (BG, RO, CZ) en de sociale dimensie (BG, ES, HU, IT, LV, LT, CZ, SK) de krijtlijnen van een nieuw scenario uitgezet.

Tegelijkertijd anticiperen veel partijen uit het maatschappelijk middenveld op de voorstellen van de Commissie door een zesde scenario voor te stellen dat een combinatie is van de voorgestelde opties (scenario's 4 en 5 in BG, 3 en 4 in HU en LU, scenario's 5 en 3 in PL). Tot slot, en dat wordt maar zelden genoemd, zou een federaal Europa gepaard moeten gaan met waarborgen (HR, SI).

Saillant detail in verband met de bevordering van het vertrouwen is dat het Duitse en het

Griekse maatschappelijk middenveld dezelfde opvattingen hebben over de obstakels die collectieve onderhandelingen in Griekenland in de weg staan.

3. Is een grotere zichtbaarheid van en betere communicatie over de EU nodig en op welke manier?

Het maatschappelijk middenveld merkt op dat de nationale politieke leiders te vaak kritiek hebben op de Europese Unie (EL, FI, LU, MT, CZ, PL, SK). Betere zichtbaarheid begint met een beter verhaal. Door bijvoorbeeld te verwijzen naar projecten die door de EU worden gefinancierd (DE) kan er een "positief verhaal" worden verteld (FR, IE). Ook mag de communicatie zich niet alleen richten op degenen die geïnteresseerd zijn in de EU, maar moeten de inspanningen meer worden geconcentreerd op burgers (AT, FI, FR), jongeren (BG, CY) en scholieren (LT, PL, PT) en weerspannige burgers (FR).

Betere communicatie moet gebaseerd zijn op kwaliteitsvolle informatie en een transparant besluitvormingsproces (HR, ES, NL), objectieve media (CZ), evenals op een meer genuanceerde berichtgeving waarin de EU haar zwakheden en lacunes (SE) onderkent.

Alles welbeschouwd lijkt de raadpleging van het EESC een oefening in communicatie over de toekomst van de EU te zijn. Het Europees maatschappelijk middenveld zou hier trouwens een groter aandeel in moeten krijgen (EL, HU, IT, SI, SE), met name om zijn zichtbaarheid te vergroten.

4. Zijn de besproken beleidsterreinen alomvattend en illustratief genoeg? Hoe zou u ze in volgorde van belangrijkheid rangschikken? Is er een belangrijk beleidsterrein dat niet of onvoldoende is besproken? Zo ja, welk beleidsterrein en welke van de vijf scenario's is het meest geschikt voor de ontwikkeling ervan?

De maatschappelijke organisaties zeggen op twee punten vrijwel allemaal hetzelfde: 1)

De vijf voorgestelde scenario's ontberen een sociale dimensie (DE, AT, BG, CY, DK, EE, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, CZ, RO, SI, SE); 2) Ook duurzame ontwikkeling ontbreekt (HR, FR, SI, CZ, NL, LV, IE, HU), hoewel de EU zich daartoe jegens haar burgers en internationale partners heeft verbonden.

De actieterreinen die worden genoemd weerspiegelen de voornaamste punten van zorg in de lidstaten. Zo noemen Griekenland, Italië, Letland, Litouwen, Tsjechië en Roemenië het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) en vrede. In Bulgarije, Finland, Griekenland, Litouwen en Roemenië wijst het maatschappelijk middenveld op de Economische en Monetaire Unie (EMU). In Duitsland, Kroatië, Finland en Frankrijk is het maatschappelijk middenveld zich ook terdege bewust van de bevoegdheden van de EU op het gebied van het handelsbeleid.

Ten slotte roept het maatschappelijk middenveld de beleidsmakers op om werk te maken van kwesties die kunnen zorgen voor een grotere samenhang binnen het Europese beleid, met name op economisch gebied (belastingen en concurrentievermogen, vooral van de industrie) en op maatschappelijk gebied (jongeren, sociale investeringen).

5. Als het over “de toekomst” gaat, hoe zouden de “debatten over de toekomst van Europa [...] in de nationale parlementen, steden en regio's van Europa” moeten worden gestructureerd? Welke rol moet het maatschappelijk middenveld daarbij spelen en hoe?

Veel organisaties menen dat de raadplegingen voortgezet moeten worden en op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau uitgebreid moeten worden (FR, EL, IE, MT, RO, SU). Bovendien zouden de debatten relevanter worden als de sociale partners (BE, HU, SK) en de economische sectoren en bedrijfstakken er systematisch bij zouden worden betrokken en zij meer aandacht in de media (EL) zouden

krijgen. De nationale parlementen komt een zeer belangrijke rol toe (BG), net als de sociaaleconomische raden van de lidstaten (FR, PT), zoals blijkt uit het werk dat de Franse en Portugese raden reeds hebben verricht met betrekking tot de toekomst van Europa, op basis waarvan in juli en september 2017 standpunten zijn bepaald.

Het Europees maatschappelijk middenveld is van mening dat het al een verkennende rol speelt. Als zodanig moet het systematisch worden betrokken bij belangrijke debatten over de toekomst van de EU (AT, FI, SI). Sommige organisaties vinden ook dat er aandacht aan specifieke thema's geschonken moet worden (FR). Tot slot dringen zij aan op een betere coördinatie tussen de verschillende geledingen van het maatschappelijk middenveld en een betere communicatie om het gebrek aan informatie waarover burgers klagen tegen te gaan (AT, EL).

6. Wat verwacht u specifiek van de uitkomsten van de raadpleging?

Het Europees maatschappelijk middenveld verwacht dat zijn aanbevelingen door de Commissie worden overgenomen, bijvoorbeeld in de toespraak over de staat van de Unie (september 2017), alsook tijdens daaropvolgende nationale debatten. In sommige bijdragen wordt echter betwijfeld of de raadpleging van het maatschappelijk middenveld wel effect heeft op de Europese besluiten (EL). De Commissie wordt daarom aangespoord om “duidelijk” uit te leggen welk gevolg zij aan de resultaten van de door het EESC gestarte raadpleging denkt te geven (IE).

Overall worden concrete besluiten en acties (DK, FR, LU) verwacht, die zijn gebaseerd op realistische en haalbare doelstellingen (BE, LU, MT) en zijn uitgewerkt aan de hand van een zorgvuldig doordacht beleid (NL). Het gaat daarbij vooral om maatregelen op het gebied van de Economische en Monetaire Unie, de pijler van sociale rechten, en werkgelegenheid

(LT, PL, PT). In andere landen hangt de steun voor het Europese project af van het welzijn van de bevolking (EL) en een eenvoudigere communicatie.

7. Hoe kunnen de burgers meer zeggenschap krijgen over de vormgeving van de toekomst van Europa?

Burgers kunnen er meer bij betrokken worden dan nu het geval is. In de meeste landen (DE, HR, CY, FI, FR, EL, LV, MT, CZ) wordt een grotere burgerparticipatie beschouwd als een kwestie van fundamenteel belang. Met name de betrokkenheid van jongeren lijkt noodzakelijk te zijn. Bovendien moet de participatie van burgers worden georganiseerd door het maatschappelijk middenveld, dat openbare debatten op nationaal, regionaal of lokaal niveau zou moeten houden (BE, FR, LT, LU, PL).

Ook wordt aanbevolen artikel 11, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) volledig toe te passen¹. Op de lange termijn lijkt het ook wenselijk om onderricht over de EU te geven.

Tot slot komt de institutionele dimensie van de EU aan de orde. Afgezien van de behoefte aan transparantie, die door de burger als een democratische garantie wordt gezien, hebben de vragen vaak ook betrekking op het vermogen van de EU om gedecentraliseerde acties uit te voeren om verslag uit te brengen over belangrijke debatten, bijvoorbeeld over de toekomst van Europa.

Conclusies

De nationale raadplegingen hebben als input gediend voor de debatten en de resolutie van het EESC. Daarnaast hebben zij een aantal interessante punten aan het licht gebracht:

- De belangstelling voor of afwijzing van de scenario's duidt niet op scheidslijnen tussen de lidstaten in het noorden en het zuiden c.q. het oosten en het westen van de EU.
- In de hele EU hebben netwerken van organisaties het onderwerp besproken en er is zelfs een zesde scenario voorgesteld.
- Een zesde scenario valt tussen de regels door te lezen, met name in de antwoorden op de vragen 4 en 6.

¹ Artikel 11, lid 2: "De instellingen voeren een open, transparante en regelmatige dialoog met representatieve organisaties en met het maatschappelijk middenveld."

Europees Economisch en Sociaal Comité

RESOLUTIE

over het

Witboek van de Commissie over de toekomst van Europa en andere zaken

---

Een gemeenschappelijk doel voor ogen

Visie van het EESC op de toekomst van Europa²

1. De Europese samenleving en haar burgers vragen om een geloofwaardige, legitieme en veerkrachtige EU. Al ruim tien jaar lang zucht de EU onder politieke, economische en sociale schokken, die hebben geleid tot somberheid en onzekerheid onder de burgers. De EU heeft overkoepelende strategieën nodig om het welzijn van haar burgers, stevige en duurzame investeringen, en creativiteit en ondernemerschap te bevorderen, alsook om de steeds bredere kloof tussen arm en rijk, armoede en de ongelijke verdeling van de rijkdom aan te pakken. Dat de economie zich momenteel aan het herstellen is mag absoluut geen reden zijn om met de handen over elkaar te blijven zitten. Het EESC dringt juist eens te meer aan op een doordachte en samenhangende koers om vertrouwen te kweken. De nadruk moet vooral komen te liggen op tastbare resultaten voor de burger en op Europa's enorme potentieel.
2. Er moeten geen valse verwachtingen worden gewekt. Het doel moet bovenal een EU zijn die kan zorgen voor volwaardige gelijke kansen voor iedereen. Economische, sociale en milieufactoren hangen met elkaar samen. Het continent moet in staat worden gesteld om zich aan te passen aan de ingrijpende veranderingen en de felle concurrentie in de wereld en om de globalisering effectief vorm te geven overeenkomstig de waarden van de EU.
3. Er moet een eind komen aan de gewoonte om Brussel overal de schuld van te geven, iets wat te veel mensen hebben gedaan en nog steeds doen. Het is cruciaal dat de Europese instellingen en een breed scala van belanghebbenden – waaronder sociale partners en maatschappelijk middenveld – in de lidstaten en op EU-niveau van een gezamenlijk engagement blijf geven. Uiteindelijk hangt de legitimiteit van EU-besluiten af van de kwaliteit van het democratische proces.
4. De uitgezette koers heeft alleen kans van slagen als iedereen hetzelfde *gemeenschappelijke doel voor ogen* heeft dat ooit de grondleggers inspireerde en later in elke grote stap voorwaarts te herkennen was. De EU moet gebruikmaken van haar wetgeving, richtsnoeren, financiële middelen

² Deze tijdens de zitting van 5 juli 2017 door het Europees Economisch en Sociaal Comité goedgekeurde resolutie is opgesteld naar aanleiding van een brief van Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie, van 4 april 2017 waarin hij het EESC vraagt om op basis van het Witboek over de toekomst van de EU uiteen te zetten hoe de organisaties van het Europese maatschappelijk middenveld denken over de toekomstige ontwikkeling van de Europese Unie en wat daarbij in hun ogen prioriteit moet krijgen.

en samenwerkingsverbanden om in alle gewenste richtingen vooruitgang te boeken. Het Verdrag van Lissabon wijst de weg.

De scenario's van het Witboek

5. Kiezen tussen scenario's³ is volgens het EESC niet de manier om tot een *gezamenlijk na te streven doel* te komen of een pad voor de toekomst uit te stippelen. Ten eerste bestaat de EU al enige tijd. De Commissie zou haar voorstellen daarom moeten baseren op een diepgaande analyse van de geschiedenis van de EU – wat zij bereikt heeft en waar zij tekortschiet – omdat daaruit waardevolle ideeën voor de toekomst kunnen worden afgeleid. De beloftes die de lidstaten in de Verklaring van Rome hebben vastgelegd vormen een positief en gezond uitgangspunt⁴. Ten tweede zijn de vijf scenario's gericht tot de lidstaten en ligt de nadruk daarin op institutionele veranderingen. Ze zijn dus niet van rechtstreeks belang voor Europese burgers. Ze komen ook kunstmatig over.
6. Voor het EESC is scenario 1, dat in zijn ogen neerkomt op doormodderen, geen optie. Scenario 5 mag voor sommigen aantrekkelijk lijken, maar is zoals de zaken er nu voorstaan niet realistisch. Scenario 2, dat uitsluitend betrekking heeft op de eengemaakte markt, is veel te beperkt. Scenario 4 vergt een akkoord tussen 27 lidstaten, hetgeen tot verlamming van de EU zou kunnen leiden en centrifugale ontwikkelingen in gang zou kunnen zetten, waardoor de doelen en waarden van de EU in gevaar zouden kunnen komen. In scenario 3 zouden mechanismen voor een gedifferentieerde integratie, zoals nauwere samenwerking, van pas kunnen komen om op bepaalde gebieden obstakels te overwinnen en een positieve dynamiek in het integratieproces van de EU te bevorderen. Dergelijke mechanismen zijn echter eerder een middel om beleidsdoelen te verwezenlijken dan een doel op zichzelf. Ze zijn een geschikte manier om uit impasses te komen of belemmeringen voor wenselijke EU-wetgeving te overwinnen, maar het is ook zaak om in te zetten op convergentie binnen de EU en versnippering en verdeeldheid te bestrijden. Afspraken tussen landen in de kopgroep zouden daarom altijd open moeten staan voor *bereidwillige* lidstaten, waarbij het accent moet liggen een *gezamenlijk na te streven doel*.

Visie van het EESC op de toekomst

A. Methode

7. Strategische onderwerpen moeten in een gezamenlijke context worden geplaatst om de dreiging van een Europa à la carte of centrifugale processen te voorkomen. Het beste is een ontwikkeling waarbij voorwaarden worden gecreëerd om beleidsbevoegdheden over de hele linie beter te kunnen delen. Dit is vooral een kwestie van politieke wil, en als zodanig zou het centraal moeten staan in een echt debat over de toekomst.
8. Het traditionele onderscheid tussen het nationale en het EU-niveau zou moeten verdwijnen. Dwarsverbanden en gemeenschappelijke problemen op het continent maken duidelijk dat een gezamenlijke missie nodig is. Wat dat betreft zou er naast het nationale burgerschap ook een Europees burgerschap moeten komen. Bij beleidsvorming moeten alle niveaus van de samenleving worden betrokken. Zij zouden dezelfde doelen moeten nastreven, en om op steun van de burgers

³ Zie het Witboek over de toekomst van Europa, maart 2017.

⁴ Verklaring van de leiders van 27 lidstaten en de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie, aangenomen op 25 maart 2017: <http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>

te kunnen rekenen zou het effect van besluiten en beleid systematisch op nationaal, regionaal en lokaal niveau geëvalueerd moeten worden.

9. Het Europees Parlement (EP) zou een spilfunctie bij de vormgeving van de toekomstige koers van de EU moeten vervullen. Bovendien is het van wezenlijk belang om de betrokkenheid van nationale parlementen en hun interactie met het EP te bevorderen.
10. Wat de hoofddoelstellingen betreft moeten de lidstaten het eens worden over:
  - doelstellingen, gemeenschappelijke instrumenten en deadlines; waar de grootste behoefte aan is, is een gedeelde visie, waarbij samenhang, transparantie, zichtbaarheid en bovenal gezamenlijke communicatie een fundamentele rol spelen;
  - een hervorming van de Raad om ervoor te zorgen dat deze effectief en transparant functioneert en over een Commissie die onafhankelijk optreedt bij kwesties waarvoor de EU een exclusieve of gedeelde bevoegdheid heeft, met grote nadruk op de communautaire methode;
  - de noodzaak van ordelijke overlegregelingen met alle belanghebbenden, alsook van een correcte tenuitvoerlegging en eerbiediging van de rechtsstatelijke beginselen.

B. Beleid

11. Welke optie voor de toekomst van de EU ook wordt gekozen, het EESC dringt aan op een samenhangende en coherente Europese Unie. Veel van de huidige beleidsmaatregelen maken deel uit van een verdieping van de integratie, een proces van lange adem waar het EESC volledig achter staat. Over bijna al deze maatregelen heeft het EESC zich in de afgelopen tijd uitvoerig uitgelaten, met voorstellen voor de toekomst.
12. Binnen het bredere kader van een duurzame ontwikkeling is de eengemaakte markt met al haar economische en sociale aspecten het onmisbare bindmiddel van de Europese integratie. Zij moet ervoor zorgen dat er werkelijk sprake is van gelijke voorwaarden voor iedereen. In diezelfde geest gold de EMU als een beslissende stap in de goede richting. De structuur van de EMU blijft ondanks indrukwekkende vorderingen echter kwetsbaar. De EMU vervult een centrale rol bij toekomstige ontwikkelingen van de EU en dient daarom absoluut verdiept te worden. Het EESC is voorstander van een geleidelijke overgang naar een politieke unie, met een breed scala aan macro- en micro-economische maatregelen en bepalingen en een sterke sociale dimensie. Voltooiing van de EMU vereist een ware economische governance, met een financiële sector onder beheer van de EU, goed geregelde hervormingen in de betrokken lidstaten en gemeenschappelijke benaderingen van het arbeidsmarktbeleid. Door middel van een betere governance moet een steviger basis worden gelegd voor meer convergentie en voor solidariteit in de eurozone. Daarbij kunnen de zeer competente overheidsdiensten in de EU de nodige steun bieden. De eurozone zou een begin moeten maken met intensievere samenwerking op andere vlakken.
13. Ook op de volgende gebieden zijn een coherenter governance, diepere integratie en de volle inzet van de lidstaten noodzakelijk:
  - een gecoördineerd Europees industriebeleid met eerlijke concurrentievoorwaarden als uitgangspunt – ook wat de bestrijding van belastingontwijking betreft – moet garant staan voor één gezamenlijke aanpak (in plaats van een per lidstaat verschillende aanpak) om in heel Europa de

- randvoorwaarden voor meer concurrentie in een sociale markteconomie te verbeteren, waarbij alle belanghebbenden met overtuiging deelnemen aan consensueel overleg, de weg helpen banen voor (programma's voor) investeringen en het midden- en kleinbedrijf ondersteunen;
- stimulering van opwaartse sociale convergentie – gelijk opgaand met de economische convergentie – van werkgelegenheid en sociale aangelegenheden door de tenuitvoerlegging van de Europese pijler van sociale rechten, met inachtneming van nationale bevoegdheden;
  - een adequaat bestuurd energie-unie, die onontbeerlijk is voor een gezonde gemeenschappelijke markt en energiezekerheid;
  - een toekomstgerichte Europese strategie en dito wetgevingskader ter bestrijding van klimaatverandering op basis van de Overeenkomst van Parijs, ook als een bijdrage aan de internationale afspraken, en bevordering van de uitvoering van de duurzameontwikkelingsagenda voor 2030 op alle beleidsterreinen van de EU;
  - een digitale eengemaakte markt als belangrijk onderdeel van het toekomstige concurrentievermogen en ter bevordering van hoogwaardige werkgelegenheid, waarbij wordt vooruitgelopen op de gevolgen van digitalisering voor de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt;
  - een verbeterde Europese strategie voor technologie, onderzoek en innovatie;
  - een (multilateraal) handelsbeleid, dat met transparante onderhandelingen zou moeten zorgen voor open markten en sociale en ecologische duurzaamheid; in handelsbetrekkingen is bovendien het gelijkheidsbeginsel van belang om Europese belangen veilig te stellen in een wereld waarin protectionisme steeds vaker de kop opsteekt;
  - een Europees consumentenbeleid als burgerschapsbeleid.
14. Ook voor sociale aangelegenheden en onderwijs is een meer systematische EU-aanpak nodig om tot overtuigende oplossingen te komen. Sociale zekerheid en onderwijs vallen grotendeels onder het subsidiariteitsbeginsel en dus onder de wetgeving en besluitvorming van de lidstaten, waarbij de sociale partners vaak een actieve inbreng hebben. Bij sociale aangelegenheden moeten de bevoegdheden die de EU en de lidstaten delen beter worden toegepast. Aangezien de spanningen op de arbeidsmarkten toenemen door de digitale revolutie, de structurele zwakke punten van die markten en de globalisering, moet Europa zich zichtbaar sterk maken voor meer convergentie van bepaalde sociale en arbeidsvoorwaarden en tevens hoogwaardige werkgelegenheid helpen creëren, eerlijke mobiliteit bevorderen en een positieve houding van de burgers stimuleren. Specifieke aandacht voor jongeren en jeugdwerkloosheid is nodig. Voor de sociale partners, het maatschappelijk middenveld als geheel en de sociale dialoog is een uiterst belangrijke rol weggelegd.
15. Meer economische en sociale convergentie in de EU is vereist. Daarbij moeten wel de economische en culturele verschillen tussen de lidstaten en de verschillende tradities in het kader van hun sociale stelsels in aanmerking worden genomen. De EU moet niet toekijken, maar een duidelijke verantwoordelijkheid nemen. Voordat een gemeenschappelijke koers kan worden uitgestippeld is er eerst adequaat overleg tussen de sociale partners (en andere betrokken partijen) nodig. Bovendien is het zaak dat de lidstaten de sociale richtlijnen van de EU naar behoren ten uitvoer leggen.
16. Ook voor onderwijs geldt het subsidiariteitsbeginsel. Voor de sociale en economische toekomst van Europa en het engagement van de burgers zijn moderne onderwijs- en opleidingsstelsels op alle niveaus echter onmiskenbaar van groot belang. De toekomst van de jongere generatie is sterk afhankelijk van onderwijs. Vaardigheden zijn van doorslaggevende betekenis voor jongeren, maar ook voor oudere generaties. De EU moet daarom een actieve bijdrage leveren aan het moderniseringsproces dat momenteel gaande is. Ook bij de communicatie over Europa speelt

het onderwijs een belangrijke rol: op lagere en middelbare scholen zijn goede informatie en goed onderwijs nodig over de EU, onder meer over Europese waarden en Europees burgerschap.

17. Het vrije verkeer van personen in het Schengengebied moet weer worden hersteld. Dat betekent per definitie dat gemeenschappelijke grenzen beter gecontroleerd moeten worden. Tegelijkertijd leidt de betreurenswaardige toename van het internationale terrorisme, dat met moorden maar ook met cybercriminaliteit gepaard gaat, tot veel onzekerheid bij het publiek; dit moet een halt worden toegeeroepen. Meer dan ooit is samenwerking tussen politie en justitie geboden.
  18. Een en ander hangt nauw samen met het buitenlands beleid en het acute probleem van mislukte staten en burgeroorlogen in de directe omgeving van Europa, alsook met de hieruit voortvloeiende migratiestromen die momenteel alle andere Europese kwesties overschaduwden. Het EESC is een groot voorstander van een gezamenlijk migratiebeleid waarbij vluchtelingen conform internationaal recht bescherming wordt geboden, een gemeenschappelijk asielstelsel, maatregelen ter bestrijding van illegale migratie en mensenhandel, en het creëren van legale mogelijkheden om de EU binnen te komen. In dat verband moet de EU echte partnerschappen met aangrenzende landen aangaan en moet met name weer werk worden gemaakt van een echt Euro-mediterraan beleid.
  19. Sinds 1945 heeft Europa nooit meer zo duidelijk voor de uitdaging gestaan om zijn zaken zelf te regelen. Voor de betrekkingen binnen de NAVO en met de VS, en voor een effectieve gezamenlijke Europese aanpak van problemen in de buurlanden van de Europese Unie, dient het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU dringend te worden versterkt. Daarmee staat of valt de interne en externe veiligheid.
-

Europees Economisch en Sociaal Comité

Belliardstraat 99
1040 Brussel
BELGIË

Verantwoordelijke uitgever: eenheid Bezoeken en publicaties
EESC-2018-10-NL

www.eesc.europa.eu

© Europese Unie, 2018
Overneming met bronvermelding toegestaan.
Voor iedere vorm van gebruik of reproductie van de foto's
dient rechtsreeks toestemming aan de auteursrechthebbende(n)
te worden gevraagd.

Print:
QE-02-18-051-NL-C
ISBN 978-92-830-4059-0
doi:10.2864/250251

Online:
QE-02-18-051-NL-N
ISBN 978-92-830-4079-8
doi:10.2864/62073

NL